

ชื่อของกิน ที่คุ้นเคย ตอนที่ ๔

ศศิธร มัทธนีโพธิ์

โรงเรียนภาษาและวัฒนธรรม

สวัสดีค่ะ ชาว TPA NEWS ที่เคารพรัก ฉบับสุดท้ายของผู้เขียนในปีนี้จะขอนำเสนอที่มาของชื่อของกินเป็นตอนสุดท้ายด้วยเช่นกันค่ะ จากที่ก่อนหน้านี้ได้นำเสนอที่มาของ “ของกินที่ลงท้ายว่า ซากังราว” ที่มาของคำว่า “ข้าวซอย” กับ “แคบหมู” และของกินที่มีชื่อ จีน ๆ อย่าง “ขนมจีน” กับ “โจ๊ก” กันไปแล้ว ตอนที่ ๔ นี้ขอปิดท้ายด้วย ของกินที่มาจากประเทศจีน ได้แก่ ซาลาเปา และ ปาท่องโก๋ ...อ่านแล้วทุกท่านจะทราบว่า ทั้งสองคำนี้มีที่มาที่ไม่ธรรมดาเลยละค่ะ

<https://www.matichonacademy.com/tag/ประวัติซาลาเปา>

ซาลาเปา

พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๕๔ (<https://dictionary.orst.go.th/>) เขียนความหมายไว้ว่า ซาลาเปา น. ของกินอย่างหนึ่งของจีน ทำด้วยแป้งสาลีปั้นเป็นลูกกลม ข้างในใส่ไส้หนึ่งให้สุก มีทั้งไส้หวานและไส้เค็ม. (จ.).

มี (จ.) ปิดท้าย หมายถึง คำคำนี้มาจากภาษาจีนนั่นเองค่ะ ไปหาที่มากันตอนนะคะ

เว็บไซต์ มูลนิธิแม่ฟ้าหลวง ในพระบรมราชูปถัมภ์ ก็มีบทความเรื่อง “ซาลาเปา - คิดค้นโดยขงเบ้ง” (<https://home.maefahluang.org/17649311/salapao>) กล่าวถึงต้นกำเนิดของซาลาเปาว่า เมื่อคราวที่ขงเบ้งยกพลไปปราบเงี้ยว และเงี้ยวยอมแพ้แล้ว ขงเบ้งก็ยกทัพกลับ แต่เมื่อถึงแม่น้ำลกซุยก็เกิดอาเพศ ในหนังสือ “สามก๊ก” ฉบับเจ้าพระยาพระคลัง(หน) บันทึก

ไว้ว่า เกิดลมพายุพัดก้อนศิลากระเด็นลงมาจากยอดเขา ในแม่น้ำนั้นมืดเป็นหมอก จะข้ามไปนั้นขัดสน ขงเบ้งจึงสอบถามเบ้งเฮ็ก แล้วได้คำตอบว่า “อันแม่น้ำนี้มีปีศาจลี้ลับแฝงฤทธิ์ แต่ก่อนมาก็เคยเป็นอยู่ ขอให้ท่านเอาศีรษะคนสี่สิบเก้าศีรษะกับม้าเผือกกระปือดำมาเซ่นบวงสรวงจึงจะหาย” ... ขงเบ้งจึงออกไปยื่นพิเคราะห์ดูริมฝั่งเห็นพายุยังพัดอยู่ จึงหาชาวบ้านมาสืบถาม ชาวบ้านจึงบอกว่า “แต่เมื่อก่อนพายุพัดข้ามแม่น้ำนี้ไปแล้ว ก็เกิดเหตุเช่นนี้ทุกวันมิได้ขาด แต่เวลาพลบค่ำไปจนสว่างได้ยินเสียงปีศาจร้องอื้ออึงไป เห็น

รูปลิวขึ้นไปตามคว้นหมอกเป็นอันมาก มิได้มีผู้ใดจะอาจข้ามไปมาได้” ขงเบ้งได้ฟังดังนั้นจึงคิดได้ว่า ซึ่งเกิดเหตุทั้งนี้ต้องโทษตัวเราเอง การมาทำศึกครั้งนี้ทำให้ทหารของตน และของเบ้งเฮ็กต้องล้มตายไปเป็นจำนวนมาก ปีศาจทั้งปวงจึงผูกเวร ขงเบ้งจึงให้ทำพิธีบวงสรวงขอขมา

ขงเบ้งสั่งทหารให้ฆ่าม้าเผือก กระปือดำ แล้วเอาแป้งมาปั้นเป็นศีรษะคนสี่สิบเก้าศีรษะ ครั้นเวลากลางคืนก็ยกออกไปตั้งไว้ริมน้ำ ขงเบ้งแต่งตัวออกไปจุดธูปเทียนแลประทีปสี่สิบเก้า แล้วแต่งหนังสือบวงสรวงให้เดิยวอดอ่าน... ผลของการบวงสรวงขอขมาทำให้พายุ และคลื่นสงบเป็นปกติ ขงเบ้งเห็นดังนั้นก็มี ความยินดี ให้ทหารเอาเครื่องเซ่นทั้งปวงลอยตามน้ำ ครั้นเวลาเช้าขงเบ้งก็ให้ตีฆ้องแล้วยกทหารข้ามปากกลับไปยังเมืองเสฉวน

ใน “ตำนานหม่านโกว (หมั่นโกว) และซาลาเปา” เขียนโดย คุณ beeman 吴联乐 ได้บอกไว้ว่า สมัยนั้นชนพื้นเมืองทางใต้ของอาณาจักรเสฉวนเรียกตนเองว่า พวก “หนานหมาน หรือ หนันหมัน (南蛮)” การแบ่งปันแทนศีรษะคนแล้วนำไปหนึ่งจึงเรียกว่า “หม่านโกว (蛮头)” แปลว่า หัวของชาวหนานหมาน แต่เนื่องจากคำเรียกในภาษาจีนดั้งเดิมฟังดูโหดร้ายเกินไป ภายหลังจึงได้มีการเปลี่ยนมาใช้ตัวอักษรที่ฟังดูดีกว่าเป็นอาหาร (饅) แทนตัวอักษรที่หมายถึงพวกหนานหมัน (蛮) คำว่า “หม่านโกว” นานเข้าก็แผลงเป็น “หมั่นโกว” และทำตกทอดกันมาจนแพร่หลายไปทั่ว โดยเฉพาะทางภาคเหนือ ได้กลายมาเป็นอาหารที่ชาวจีนเหนือนิยมทานกันเป็นอาหาร

เข้าหรืออาหารว่าง คนจีนทางภาคเหนือนิยมเรียก เปาจี (包子) หรือซาลาเปา หมั่นไถวจึงเป็นที่มาของซาลาเปา เมื่อเริ่มแรกก็เป็นแค่แป้งนี้ไม่มีไส้ ใช้กินกับอาหารอย่างเช่น ซาหู่ และต่อมาได้นำเอาเนื้อสัตว์มาทำให้ต่าง ๆ กลายเป็นอาหารสำเร็จรูป

เว็บไซต์ MATICHON ACADEMY มีบทความเรื่อง “ซาลาเปา เมนูนี้มีประวัติ” (<https://www.matichonacademy.com/tag/ประวัติซาลาเปา>) ผู้เขียนขอเล่าโดยสรุปว่า ต้นกำเนิดของซาลาเปามาจากก้อนแป้งหนึ่งที่เรียกว่า “หมั่นไถว” ต่อมาแปลงเป็น “หมั่นไถว” ทำตกทอดกันมาจนแพร่หลายโดยเฉพาะทางภาคเหนือ ซึ่งตอนนั้นเป็นเพียงแป้งที่ไม่มีไส้ ต่อมาได้เพิ่มไส้เข้าไปด้วยเป็นเนื้อหรือผัก ซึ่งชาวจีนทางภาคเหนือนิยมเรียก “เปาจี” หรือ “ซาลาเปา” ที่นิยทานกันคือ ซาลาเปาไส้หมู และซาลาเปาไส้ครีม ถือว่าเป็นส่วนหนึ่งในชุดอาหารต้มยำในวัฒนธรรมจีน ส่วนจุดสีแดงที่อยู่บนแป้งซาลาเปา เกิดขึ้นเพราะคนจีนเชื่อว่าสีชาวล้วนดูไม่เป็นมงคล เพราะเป็นสีของการไว้ทุกข์ จึงได้แต้มจุดสีแดงซึ่งเป็นสิริมงคลตามความเชื่อของจีนลงไปบนลูกซาลาเปาด้วย

www.thaismescenter.com/แจกสูตร-ปาท่องโก๋-ทำง่าย-ขายคล่อง-กรอบนอกนุ่มใน/

ปาท่องโก๋

พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๕๔ (<https://dictionary.orst.go.th/>) เขียนความหมายไว้ ๒ ความหมาย ดังนี้

ปาท่องโก๋

(๑) น. ของกินชนิดหนึ่งของจีน ทำด้วยแป้งข้าวเจ้ากับน้ำตาลทราย ฟูสีเหลือง เนื้อคล้ายขนมถ้วยฟู

(๒) น. ของกินชนิดหนึ่งของจีน ทำด้วยแป้งสาลีตัดเป็นท่อน ๆ แล้วจับเป็นคู่ติดกัน ทอดน้ำมันให้พอง คนจีนเรียกว่า อี้วจาเกีว

ผู้เขียนถึงกับร้อง “เอ๊ะ ๆ” เอ๊ะที่หนึ่ง เพราะยังนึกภาพปาท่องโก๋แบบคำอธิบายใน (๑) ไม่ออก เอ๊ะที่สอง เพราะอ่าน (๒)

แล้วเห็นภาพปาท่องโก๋ก็จริง แต่ติดใจที่ทำไมคนไทยจึงไม่เรียก “อี้วจาเกีว” เหมือนคนจีน นี่เป็นเหตุให้ต้องไปหาคำตอบต่อค่ะ

แฟนเพจของ THE MATTER โพสต์เรื่อง “BRIEF: ย้อนความเป็นมา ‘ปาท่องโก๋’ ชื่อเรียกที่(อาจ)เกิดจากความเข้าใจผิด กับตำนานว่าด้วยการระบายความเคียดแค้น” ตอนหนึ่งเขียนถึงที่มาของชื่อเรียกนี้ว่า ในหนังสือ ‘คำ จีน สยาม ภาพสะท้อนปฏิสัมพันธ์ ไทย-จีน’ ของ อ.วรศักดิ์ มหัทธโนบล ผู้เชี่ยวชาญเรื่องจีนศึกษาจากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้อธิบายความเป็นมาของปาท่องโก๋เอาไว้ว่า ชื่อเรียกของขนมนี้อาจเกิดจากความเข้าใจผิดของคนไทย แถมนอกนี้ยังมีตำนานว่าด้วยการระบายความเคียดแค้นของประชาชนต่อขุนนางกังฉิน-ข้าราชการที่ทำร้ายชาติอยู่ด้วย

อ.วรศักดิ์บอกว่า คำว่า ปาท่องโก๋ เพี้ยนมาจากคำจีนกว้างต้ง ‘ปากถ่องโก้ว’ ที่แปลว่า ขนมน้ำตาลขาว ที่เป็นขนมของคนจีนกว้างต้ง หน้าตาคล้ายขนมถ้วยฟู ซึ่งไม่มีส่วนคล้ายปาท่องโก๋ ที่คนไทยรู้จักเลย หน้าตาปาท่องโก๋ในปัจจุบันจะคล้าย ๆ กับขนม ‘อี้วจาเกีว’ ซึ่งหมายถึง ขนมทอดน้ำมัน ในภาษาจีนแต่จื๊วมากกว่า ที่คนไทยเข้าใจผิด จำชื่อขนมสลับกัน อ.วรศักดิ์สันนิษฐานว่า เกิดจากเวลาพ่อค้าแม่ค้าจีนหาบขนมไปขาย แล้วจะตะโกนชื่อปาท่องโก๋ก่อนขนมอื่น ๆ คนไทยที่ฟังไม่ค่อยถนัดก็คิดว่าขนมทอดสีทองหน้าตาน่ากินนี้มีชื่อเรียกว่า ปาท่องโก๋

ขณะที่ตำนานเกี่ยวกับปาท่องโก๋ ว่าด้วยขุนนางจีนกังฉิน (หมายถึง ขุนนางที่คดโกง ตรงข้ามกับคำว่า ขุนนางตงฉิน ซึ่งแปลว่า ขุนนางที่ซื่อสัตย์) ในสมัยราชวงศ์ซ่งได้ชื่อ ฉินฮุยกับภรรยา ได้รับประโยชน์จากการที่ชาวกิมมาถูกราน จึงขัดแย้งขัดขานแม่ทัพ เยวเฟย หรือที่หลายคนรู้จักในชื่อ จักฮุย ไม่ให้ออกรบ พร้อมกับใส่ความต่าง ๆ นานา กระทั่ง

ถูกประหารชีวิต หลายร้อยปีต่อมา ในสมัยราชวงศ์หมิง จึงมีการสร้างศาลเจ้ากงสุยให้ผู้คนได้สักการะในฐานะขุนศึกที่รักชาติ และชื่อสัถย์สุจริต โดยเบื้องหน้ารูปเคารพของกงสุย จะมีรูปปั้นของฉินฮุยกับภรรยาให้คนถ่มน้ำลายใส่เพื่อเหยียดหยาม และหลังจากนั้นก็มีการทำขนม โดยเอาแป้ง ๒ อันมาประกบกัน เพื่อแทนฉินฮุยและภรรยา แล้วลงทอดในน้ำมันร้อน กินเพื่อระบายความแค้น

เรื่อง “อีว” กันเลยหรือเปล่าคะ เรื่องราวที่เป็นที่มาของซาลาเปาและปาท่องโก๋นี้ไม่ธรรมดาอย่างที่เข้าใจจริง ๆ ...นับเป็นเรื่องราวทางภาษา และวัฒนธรรมที่น่ารู้ ที่สามารถเล่าสู่กันฟังได้ไม่รู้เบื่อค่ะ